

Proteocephalus neglectus (Cestoda, Proteocephalidea) / A. Engelhardt, C. Mirle, K.G. Thiemann // Monatshefte für Veterinärmedizin. 1991. Bd.46. N.I. S.23-27. 7. Luskova, V. Enzyme activities in the blood plasma of brown trout, *Salmo trutta* M Fario during spawning / V. Luskova, S. Lusk // Folia Zool. 1995. V.44. N.I. P.81-89. 8. Seoka, M. Biochemical Phases in Embryonic Red Sea Bream Development / M. Seoka, K. Takii, O. Takaoka, M. Nakamura, H. Kumai // Fish. Sc. 1997. V.63. N.I. P.122-127. 9. Srivastava, A.S. Activity and expression of aspartate aminotransferase during the reproductive cycle of a fresh water Fish, *Clarias batrachus* / A. S. Srivastava, I. Oohara, T. Suzuki, S.N. Singh // Fish Physiol. Biochem. 1999. V.20. N.3. P.243-250.

AMINOTRANSFERASE ACTIVITY IN TISSUES OF INFECTED WITH ECTOPARASITES YEARLING CARP

Loboiko Y.V., Stybel V.V.

Lviv National Academy of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S.Z. Gzhytskyj, Lviv

The paper presents data on changes in the activity of aminotransferase (aspartate aminotransferase-AST, alanine aminotransferase-ALT) in various organs and tissues of carp at different intensity of infestation with ectoparasites. Found that with the defeat of ectoparasites *Lernaea cyprinacea* and *Dactylogyrus vastator* aminotransferase activity in the hepatopancreas, gills, and skeletal muscle of carp significantly increased, compared with clinically healthy fish.

УДК 619:616.993.192.1:635.5

ПОШИРЕННЯ ГЕЛЬМІНТОЗІВ ТА ПРОТОЗООЗІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПТИЦІ РЕГІОНУ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ

Маршалкіна Т.В., Заїкіна Г.В.,

Дніпропетровська дослідна станція ННЦ «ІЕКВМ», м. Дніпропетровськ

Євтушенко А.В.

Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», м. Харків

У галузі птахівництва за останні роки відбулися значні організаційні зміни. Поряд з птахофабриками і птахофермами з'являється чимало господарств різних форм власності, що обумовлює зміни епізоотологічного характеру перебігу паразитарних захворювань сільськогосподарської птиці.

Найбільш поширеними серед паразитарних захворювань є гельмінтози, які уражують птицю усіх видів. При таких захворюваннях, як аскаридоз і гетеракідоз, порушується білковий, жировий та мінеральний обмін, зменшується вихід м'яса курей. Спостерігається загибель до 16 % курчат, зменшення приросту живої маси від 30 до 50 % чи недоотримання приросту живої маси до 300 кг на кожну тонну. Збільшуються витрати кормових одиниць на 1 кг приросту живої маси, зменшується яйценосність на 20-60 яєць [1].

Серед інвазійних хвороб птиці значну частку займають протозойні захворювання, особливо еймеріоз. Еймеріозна інвазія спричиняє не тільки видимі збитки, але основне – це сховані втрати. У птахівництві створюється видиме благополуччя, а фактично, навіть при відсутності клінічного прояву захворювання йде стримування росту й розвитку птахів, втрата м'ясної продукції, зниження категорії тушок і збільшення витрат кормів. Загибель птахів може досягати 50-60 % від кількості захворілих. Приріст маси в порівнянні з незараженою птицею зменшується на 30-70 %. У перехворілої птиці несучість починається на 1-2 місяці пізніше та в 1,5-2 рази знижена [2].

Тому вивчення питання поширення гельмінтозів та еймеріозів сільськогосподарської птиці в зональному аспекті має не тільки наукове, але й практичне значення, так як дозволяє підвищувати ефективність лікувально-профілактичних заходів.

Метою роботи було визначити особливості зараження сільськогосподарської птиці збудниками гельмінтозів та еймеріозів у господарствах з різними технологіями утримання на території Дніпропетровської області.

Матеріали та методи. Дослідження поширення щодо гельмінтозних та протозойних хвороб сільськогосподарської птиці проводили у промислових, фермерських та присадибних господарствах Дніпропетровської області. Обстежено 35 господарств, копроскопічно досліджено 2196 проб посліду на наявність яєць гельмінтів та ооцист еймерій, 594 зскрібків зі слизових оболонок тонкого та товстого відділів кишечника, піддано неповному гельмінтологічному розтину 229 трупів птиці різних видів.

При виконанні досліджень використані загальноприйняті методи гельмінтологічних та протозоологічних досліджень: удосконалений І.І. Коваленко та ін., 1993; метод флотації і комбінований, які виявляють не тільки яйця гельмінтів, але й ооцисти еймерій [3]; метод повних гельмінтологічних розтинів по К.І. Скрябіну, 1928 [4]; метод кількісного визначення ооцист еймерій в 1 см³ матеріалу за В.С. Сумцовим, 1992 [5]; видову належність гельмінтів за К.І. Скрябіним і Е.М. Матевосян, 1945 [6], А.Н. Чертковою та О.М. Петровим, 1961 [7]; ооцисти еймерій – згідно ДСТУ 5079 [8].

Результати досліджень. Протягом 2011 року було проведено обстеження великих, середніх і малих господарств з різними технологіями утримання птиці (в клітках і на підлозі) в усі сезони року на гельмінтози і гельмінтоносійство та еймеріози і еймеріоносійство.

Проведені дослідження свідчили про відсутність паразитичних червів у птиці, яку утримували в клітках різного типу. Гельмінти – цестоди та нематоди були виявлені у курей, індиків, гусей та качок як в малих, середніх так і великих фермерських господарствах, а також і в приватному секторі, де птицю утримують на підлозі з використанням вигулів.

У зимово-весняний період кури були уражені аскаридіями (збудник *Ascaridia galli* (Schrank, 1788)) за екстенсивності інвазії (EI) від 28 % до 100 %, капіляріями (збудник *Capillaria obsignata* (Madsen, 1945)) – (12-92) %, томінксами (збудник *Thominx collaris* (Linstow, 1873)) – 20 % та трихостронгілюсами (збудник *Trichostrongylus tenuis* (Mehlis, 1846)) – 28 %. У індиків зареєстровано капілярії (збудники *Capillaria obsignata* (Madsen, 1945), *Capillaria caudinflata* (Molin, 1858)) за EI (10-100) %.

У 16-100 % обстежених гусей виявляли яйця гангулетеракісів (збудник *Ganguleterakis dispar* (Schrank, 1790)), капілярії (збудник *Capillaria anseris* (Madsen, 1945)) – (28-100) % та амідостоми (збудник *Amidostomum anseris* (Zeder, 1800)) – 20 %. Інтенсивність інвазійних елементів гельмінтів коливалась від 1 до 30 екземплярів в 1,0 г фекалій та до десятка паразитичних червів різних стадій розвитку.

У літній і осінній періоди у курей було зареєстровано п'ять видів гельмінтів: аскаридії за EI від 12 % до 100 %, капілярії – (24-100) %, трихостронгілюси – (72-84) %, гетераки (збудник *Heterakis gallinarum* Ymelin, 1790)) – 16 %, а також райєтини (збуд-

ник *Raillietina cesticillus* Molin, 1846)) – 28 %. У індиків – чотири види гельмінтів: капілярії за EI (52-100) %, аскаридії (збудник *Ascaridia dissimilis* (Vigueras, 1931)) – 8 %, гетераки (збудник *Heterakis gallinarum* Ymelin, 1790)) – 4 % та трихостронгілюси (збудник *Trichostrongylus tenuis* (Mehlis, 1846)) – 72 %.

У гусей було виявлено п'ять видів гельмінтів: капілярії за EI від 28 % до 100 %, амідостоми – (30-100) %, гангулетераки – (24-68) %, трихостронгілюси (збудник *Trichostrongylus tenuis* (Mehlis, 1846)) – 100 % та дрепанідотенії (збудник *Drepanidotenia lanc eolata* (Bloch, 1782)) – 33 %. Качки були уражені трихостронгілюсами за EI 48 %.

Проте, в літні та осінні місяці інтенсивність зараження глистяними інвазіями, особливо у молодняка, підвищувалася. У цей період у деяких господарствах було зареєстровано захворювання птиці, при розтині трупів якої були виділені десятки паразитичних черв'яків, інтенсивність інвазії зростала до декількох десятків інвазійних елементів гельмінтів в 1,0 г фекалій.

Результати проведеного моніторингу епізоотичної ситуації та паразитологічних досліджень свійської птиці щодо еймеріозів свідчать про значне їх поширення.

У більшості фермерських та присадибних господарств, де птицю утримують на підлозі з використанням вигулів, еймеріозну інвазію виявляли протягом всього року. У зимово-весняний період у 16 % дорослої птиці було зареєстровано еймеріозносійство: у курей виявили чотири види еймерій (збудники *Eimeria tenella* (Railliet, Lucet, 1891), *E. acervulina* (Tyzzer, 1929), *E. maxima* (Tyzzer, 1929) та *E. necatrix* (Johnson, 1930)), індиків – три (збудники *E. adenoeides* (Moore, Brown, 1951), *E. meleagridis* (Tyzzer, 1929) та *E. gallopavonis* (Hawkins, 1952)), гусей – три (*E. anseris* (Kotlan, 1932), *E. nocens* (Kotlan, 1933) та *E. truncata* (Railliet, Lucet, 1891)), качок – один (*Tizzeria pernicioza* (Allen, 1936)). Інтенсивність еймеріозної інвазії була слабкою – поодинокі ооцисти еймерій у полі зору мікроскопа. У теплий період року зараженість еймеріями птиці усіх видів, зростала та знаходилася в межах від 4 % до 12 % у дорослої птиці і від 50 % до 100 % у молодняка. При цьому інтенсивність інвазії була середньою – декілька десятків збудників у полі зору мікроскопа, що часто було причиною спалахів захворювання у фермерських та присадибних господарствах.

Також еймеріозносійство було діагностовано у декількох спеціалізованих господарствах із клітковою технологією утримання курей з екстенсивністю інвазії від 3,5 % до 8 % та за слабкої інтенсивності.

Висновки. 1. Птиця, що утримується в господарствах за кліткової технології, була вільною від збудників гельмінтозів, але у декількох спеціалізованих господарствах із клітковою технологією утримання та вирощування курей було діагностовано еймеріозносійство з екстенсивністю інвазії від 3,5 % до 8 %.

2. У зимово-весняний період кури, що утримуються на долівці, були уражені аскаридами, капіляріями, томінксами та трихостронгілюсами за екстенсивності інвазії від 12 % до 100 %. У індиків зареєстровано капілярії за EI (10-100) %. У (16-100) % обстежених гусей виявляли яйця гангулетераків, капілярій та амідостом.

3. У літній і осінній періоди у курей було зареєстровано: аскаридії, капілярії, гетераки, трихостронгілюси, а також райєтини за EI від 16 % до 100 %. У індиків капілярії, аскаридії, гетераки та трихостронгілюси за EI (4-100) %. У гусей було виявлено: капілярії, амідостоми, гангулетераки, трихостронгілюси та дрепанідотенії за EI від 24 % до 100 %. Качки були уражені трихостронгілюсами за EI 48 %.

4. Екстенсивність інвазії свійської птиці еймеріями у зимово-весняний період року коливалась від 16 % до 100 % та знаходилася в межах від 4 % до 12 % у дорослої птиці і від 50 % до 100 % у молодняка в теплий період року.

Список літератури

1. Богач, М.В. Інвазійні хвороби свійської птиці [Текст] : навч. посібник / М.В. Богач, А.В. Березовський, І.Л. Тараненко; Ветінформ. – Київ, 2009. – 224 с.
2. Маршалкіна, Т.В. Еймеріоз курей, розробка імунізуючого препарату із *Eimeria tenella* (Railliet, Lucet, 1891) з прискореним циклом розвитку [Текст] : дис. ... канд. вет. наук / Т.В. Маршалкіна. – К., 2011. – 190 с.
3. Коваленко, І.І., Герман І.В. Методические указания по диагностике эймериозов и гельминтозов гусей [Текст]. – Киев, 1993. – 8 с.
4. Скрыбин, К.И. Метод полных гельминтологических вскрытий позвоночных, включая человека. Изд. 1-го Моск. Гос. Университета [Текст]. М, 1928.
5. Рекомендации по диагностике эймериоза кроликов [Текст] / Сумцов В.С., Коломацкий А.П., Сентюрин В.В. – Харьков, 1992. – 10 с.
6. Скрыбин К.И., Матевосян Е.М. Ленточные гельминты (гемнолипидиды) домашних, охотничье-промысловых птиц [Текст]. – Москва: ОГИЗ, 1945. – 478 с.
7. Чертова, А.Н., Петров, А.М. Гельминты домашних куриных птиц и вызываемые ними заболевания [Текст]. Т.1. – М., 1959. – 363 с.
8. Методи лабораторної діагностики еймеріозів. Ветеринарна медицина (ДСТУ 5079:2008) [Текст]. – Київ: Держспживстандарт України, 2009. – 10 с.

SPREAD OF HELMINTHOSIS AND PROTOZOOSIS OF POULTRY IN DNIPROPETROVS'K REGION

Marshalkina T.V., Zaikina A.V.

Dnipropetrovs'k Research Station of the National Scientific Center "Institute of Experimental and Clinical Veterinary Medicine"

Evtushenko A.V.

National Scientific Center "Institute of Experimental and Clinical Veterinary Medicine", Kharkiv

The paper presents the data concerning spread of helminthosis and eimeriosis in poultry at the farms with different technologies of maintenance of Dnipropetrovs'k region in 2011.